

Huumemarkkinoiden arkea

Paikallisten huumemarkkinoiden suurinta kysyntää pitävät yllä kannabiksen käyttäjät. Varsinaiset aineiden ongelmakäyttäjät ovat kuitenkin huumemarkkinoiden pienin, huomiota herättävin ja tärkein ryhmä. Nämä ”nistit” tarvitsevat huumeita ja lääkkeitä. Osa aineista tulee laillista tietä, osasta tarjontaa huolehtii tuttu kauppias. Huumekaupalta suljettiin silmät kontrollin avulla vuosikymmenien ajan, ja näin meille kehittyivät suljetut huumemarkkinat. Nykyisin ne toimivat useimmiten yksityisasunnossa eli luukussa, jossa huumekauppias pitää konttoriaan.

Hyvät asiakkaat ovat mukana yhteiskunnassa ja salaavat käyttönsä tarkasti. He eivät osta tällaisilta kauppialta paljoa, koska heidän kulutuksensa on hyvin pientä. Nämä asiakkaat maksavat kuitenkin hyvistä tuotteista kuten ”koksusta” ja ”kukasta” mukavasti ja mukisematta. Tärkeintä on, ettei kukaan piirin ulkopuolinen saa tietää heidän käytöstään. Huonot asiakkaat eli nistit sen sijaan kuluttavat paljon, mutta heillä ei yleensä ole rahaa. Kauppiaalle kertyykin velkasaatavia, joita hänelle ei ikinä makseta. Saamansa rahat kauppias kuluttaa välittömästi ympärilleen, kunhan pääsee ulos luukustaan. Työ on stressaavaa, ja kauppias käyttää myytävistä aineista vähintään neljäsosan itse. Suuren osan aineista ja tuloista vie ympärillä häärivän kaveripiirin muodostama ”hovi”, joka esittää eri tilanteisiin sopivia rooleja. Huumekauppa on hetkittäin jännittävää mutta riskeihin nähden kannattamatonta. Markkinoilla toimii erilaisia kauppiaita erilaisine motiiveineen. Monet heistä ovat mukavia supliikkimiehiä, jotka olisivat varmasti pärjänneet hyvin laillisessakin ammatissa. Käteen jaetut kortit eivät vain ehkä alun perinkään olleet kovin hyvät.

Helsingin lähiöissä syrjäytyminen ja syrjäyttäminen ovat saaneet edetä jo sukupolvesta toiseen. Arkitodellisuus näyttäytyy rajuna. Sitä sävyttävät päihderiippuvuuksien aiheuttamat lukuisat ongelmat, väkivallan uhka, ilmiannot ja ennenaikaiset kuolemat. Luukuissa huumekaupan eri tasot sekoittuvat keskenään. Lähes poikkeuksetta kaikki kauppaan osallistuvat käyttävät omia tuotteitaan. Toiminta ei tavallisesti ole kovin organisoitunutta, mikä helpottaa viranomaisten työtä.

Ne harvat, jotka pystyvät toimittamaan aineita maahan, jäävät väistämättä kiinni pienillä markkinoilla. Oikeudessa kauppias tuomitaan arvioidun katukauppahinnan mukaan. Summassa ei oteta huomioon, mitä kauppias on maksanut aineesta, millä hinnalla hän on myynyt sen, minkä osuuden hän on jakanut siitä ilmaiseksi tai mitä hän on hovinsa kanssa kuluttanut. Järjestelmä ei tarjoa edes ensi kertaa huumeuomion saaneelle mahdollisuutta ehdollisesti maksettaviin korvauksiin. Kun kauppias saa maksettavakseen summan, josta ei voi selviytyä, tulee hän yhteiskunnalle kalliiksi. Huumeausainetuomiot ovat erittäin pitkiä verrattuna moneen Länsi-Euroopan maahan. Vankila seuraa näiden ”isäntien” elämäntapaa erottamattomasti.

Ainoana lohtuna voi olla se, että viimeisestä tuomiosta on kulunut kolme vuotta, joten uudesta tuomiosta selvittää puolelta. Kun päästään ulos, ollaan entistä katkerampia yhteiskuntaa kohtaan. Vaihtoehtona on alkaa suunnitella uutta keikkaa, josta jää kiinni takuuvarmasti. Huumerikollisuudesta pyritäänkin pois esimerkiksi pimeille työmarkkinoille harmaan talouden pariin. Siellä rangaistukset eivät ainakaan vielä ole niin kovia.

Peruskauppias joutuu isäntäänsä useammin vankilaan. Käyttövälineitä kierrätetään, koska uusia ei vankilassa ole saatavilla. Taudit lisääntyvät tehokkaasti. Kun päästään ulos vankilasta, aletaan usein sekoilla entistä pahemmin. Jos jostain syystä päästään eroon omasta lempiaineesta, tilalle tulee monessa tapauksessa perinteinen viinanjuonti. Tämä yhdessä tautien kanssa on tappava yhdistelmä.

Parhaillaan käydään keskustelua huume- tuomioiden koventamisesta ja yhteiskunnan tukien epäämisestä ”järjestäytyneen” rikollisuuden piiriin kuuluvilta. Kontrollin tehokkuudesta ei sen sijaan juuri puhuta. Päihdehoitoja kuitenkin kilpailutetaan kovin, ja näin hoitovaihtoehdot heikkenevät entisestään. Puheet kontrollin lieventämisestä leimataan hyvin nopeasti. Kauppiat ja käyttäjät olisivat halukkaita kertomaan asioistaan, mutta ketä kiinnostaa kuunnella? Esimerkiksi termi muuntohuume lanseerattiin suomen kieleen vasta kauan sen jälkeen, kun kentältä oli tullut tietoa, että markkinoille on tullut ”jotakin uutta pirin näköistä ainetta ja siihen kuolee jengiä”. ■

JUSSI PERÄLÄ, VTT

Kuva: iStock